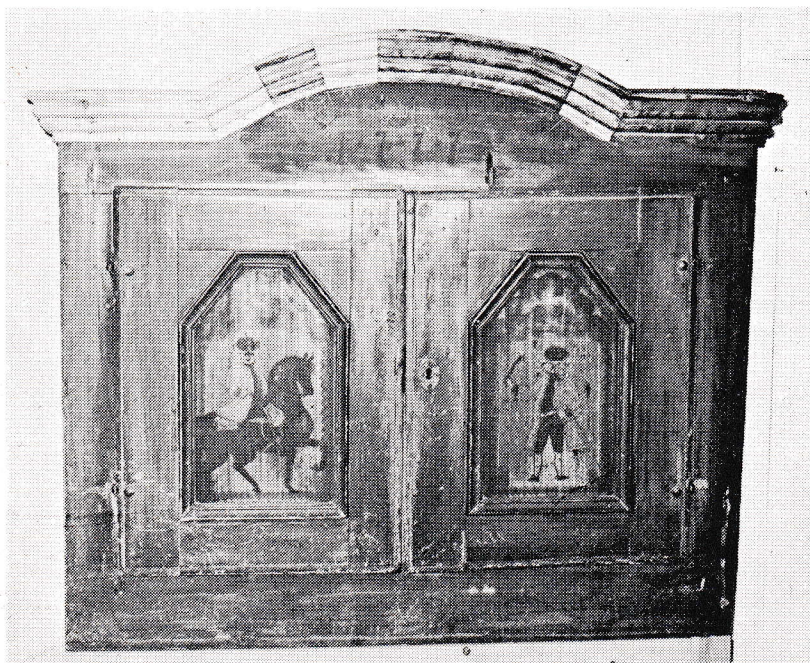

Solør-Ødal

Nr. 1 — 1975

Bind 4 — Mars 1975

Skapet hos Hans Sund. Foto Erik Moen. Til Moens artikkel: Popidoler og statussymboler i folkekunsten.

UTGITT AV SOLØR—ODAL HISTORIELAG

Omfatter Våler, Asnes, Hof, Grue, Brandval, Vinger,
Kongsvinger, Eidskog og begge Odalsbygdene

INNHold

Spiss: Historie i gamle hus	Side 1-2
Erik Moen: Popidoler og statussymboler i folke- kunsten	Side 3
Rolf Rasch-Eng: Uniformshistorie på veggskap	Side 6
Brynjulf Danielsen: Fra Odølingens regnskapsbok ..	Side 13
Anna Lommerud: Da det kom dampbåt på Storsjøen	Side 14
Gunnar Tanga: Olaf Lommerud	Side 14
Olaf Thornquist: Har gamle kjerringråd noen beret- tigelse i moderne medisin?	Side 16
Erik Moen: Bokmelding: Norsk historisk Leksikon	Side 20
Hans Marius Trøseid: Omkring et brev fra Jonas Lie	Side 22
Spørsmål og svar	Side 25
Erik Moen: Humle	Side 26
Ordkast som lever	Side 27
Brynjulf Danielsen: Månedsting i Solør og Odalen 1801	Side 28

SOLØR—ODAL HISTORIELAG

Stiftet 5. januar 1920.

Formann: Hans Marius Trøseid, 2110 Slåstad.

Fra «Odølingens» regnskabsbok

År 1900 den 24de april havde direktionen møde på Garvig skole. Fra mødet udeblev Gunnar Haug og Søren Bakken.

Følgende sager behandlede:

1. Foretoges valg på formand og næstformand for indeværende år. Valgte blev I. K. Ous og P. O. Diesen.
2. Besluttedes at lønnen for regnskabsføreren og kassereren for 1900 skal være 125 — et hundrede og fem og tyve kroner. Ligeså besluttedes at formanden for 1900 tilståes 125 — et hundrede og fem og tyve — kroner til kontorudgifter.
3. Som kasserer og regnskabsfører antoges I. K. Ous.
4. Ansattes mandskab på «Odølingen» for 1900: Som fører ansattes Erik Hoel, som maskinist ansattes Hans Danielsen eller Ole Næsmyren, som dæksmand ansattes Anders Henriksen Vangen, som læktermand ansattes Ole G. Bjælker. Lønnen pr. måned fastsættes til for fører og maskinist 100 — et hundrede — kroner, for dæksmand og læktermand 75 — fem og sytti — kroner.
5. Besluttedes at der anskaffes huer med navn for samtlige af mandskabet og for føreren derhos buxer og jakke med blanke knapper.
6. Referertes regning fra dr. Anker Irgens over tilkommende for lægehjælp ydet Ole G. Bjælker og Erik Hoel, da de blev beskadede under sitt arbeid på «Odølingen» i sommeren 1899, stor tilsammen kr. 7,25. Under forhåndenværende omstændigheder finder man det rimeligt at udbetale omhandlede beløb, hvorfor fattes saadan beslutning: Beløbet udbetales af selskabets kasse. Det tilføjes at denne afgjørelse ikke skal danne nogensomhelst regel angående deslige forhold i fremtiden.
7. Refereredes skrivelse fra F. Nyhus om erstatning af beskadigede varer i 1899. Skaden bestod i at en sæk ærter ble ødelagt av tjære. Den andragende oversendte regning lyder på kr. 21.05. Enstemmig besluttedes: Beløbet kr. 21.05 bliver at erstatte og udbetales samme af selskabets kasse.

8. Refereres andragende fra C. H. Skjeppestad om erstatning, stor kr. 1.75 for en under transport beskadiget træskemaskine. Enstemmig besluttet: Beløbet bliver at erstatte med kr. 1.75.

9. Refereres andragende fra Martin Stein om erstatning stor kr. 12,00 for i 1898 bortkommen kande gulvolje. For varen er af skibets fører kvitteret på Skarnes. Enstemmig besluttet: beløbet kr. 12,00 bliver at ansvare af selskabet.

Mødet hævet.

I. K. Ous. P. O. Diesen. Hans Sand.
(Ved Brynjulf Danielsen.)

Da det kom dampbåt på Storsjøen

I «Solør—Odal» nr. 3 — 1974 — er der en artikkel av Brynjulf Danielsen med overnevnte tittel. Artikkelen har bilde av «Odølingen»s mannskap, og dette bilde menes tatt i 1905.

Året 1895 ble Olaf Lommerud den første skipper på båten. Han var med på å ta «Odølingen» av beddingen på Skarnes.

Olaf Lommerud var 19 år den gang, men hadde da tatt sin styrmannseksamen. Han var med båten bare den tiden den gikk om sommeren 1895.

Hans fortellinger fra denne tiden har jeg skrevet ned i: «Fra Solør til Cape Horn», i en bemerkning, men mer utførlig i omtalen av slekten.

Jeg takker for Brynjulf Danielsens artikkel i «Solør—Odal».

Anna Lommerud.

OLAF LOMMERUD

Vi som er gamle nok, glemmer aldri Olaf Lommerud. Vi ble først fullt oppmerksom på ham gjennom den festlige samlinga han gav til beste i Vardenboka av 1925, «Sagn og fælkedekting». Både før den tida og etter så lenge han levde, reiste han rundt på Glomdalsmuseet, i alle ungdomslag i distriktet og i Solørlaget og hadde foredrag og opplesingskvelder. Både i foredrag og i opplesninger brukte han dialekten fra vestsida i Hof, og han måtte ikke leite etter kontakt. Den var der med det samme, og en slapp å be publikum holde seg

rolig. Det gjaldt å suge inn hvert ord som kom fra kateteret. En hel del av det han sa lever som ordtak hos oss som satt og hørte på ham: «Å jemne på preket og stæla tel husbehov er itte sinn i Solør.» «Gu velsigne den som kommer åt snille fælk og har vett på å slæ seg tel.»

Det går frasagn om timene hans på Kongsvinger folkeskole. Waldemar Carlsen, som var vaktmester der, glemte aldri miljøet der. Det var slik at når Lommerud kom ut fra klassen, holdt han fram der han slapp, og ble ikke ferdig før det ringte til ny time, og så holdt det fram i neste time, ikke slik at han glemte pensum, men pensum ble illustrert på en festlig måte. Han hadde skolejobber både her og der. Han begynte vel i Gravberget i Våler, var noen år i Tørmoen i Brandval før han kom til Kongsvinger, der han døde.

Men han var ikke bare lærer. Som smågutt hadde han reist til sjøs, og hadde vært på langfart før han drev innsjøfart på Storsjøen og tok lærereksamen ved Holmestrand. Han var født på Hof Vestside i 1876 og døde 1930, bare 54 år. Dødsårsaken var en familiejukdom, systemyrer, som har tatt de fleste av Lommeruds barn, og sjukdommen har tatt også andre av slekten Lommerud.

Olaf Lommerud var samler både av historier og melodier. Dr. O. M. Sandvik skrev i verket «Norges Bygder, V»: «ganske overraskende materiell fra Olaf Lommerud, den udmerkede samler fra Solør, av herme, folkeviser, gamle overleveringer og gamle melodier.» I 1957 ble det holdt et kåseri i NRK om Lommerud, og samme året skrev vi en artikkel i Årbok for Glåmdalen om Olaf og broren Arne.

Men grunnen til at vi skriver dette om Lommerud nå, er først og fremst det arbeidet hans enke gjennom 46 år har gjort for å bevare mannens arbeid og virke. Anna Lommeruds arbeid er verdi-fullt. I 1967 gav hun ut en samling av Lommeruds tradisjon fra Hof, foredrag og samling av viser og melodier. Det skulle være den første, men det blir vel den eneste. I denne samlingen fikk hun en verdifull bistand fra dr. O. M. Sandvik. Seinere skrev hun ned Lommeruds tradisjon om sjømannslivet i ei bok som hette «Fra Solør til Cap Horn». I 1974 kom ei bok i stort format, A 4, 30 sider, «Lommerud, Hof i Solør», der hun skildrer Lommeruds slekt og sidegreiner, der hun bl. a. kommer på «Mor Sæther»s slekt og Kirkemo. Denne boka vil ved siden av «Optegnelser om Hunsagerslægten og de tilstødende Slægter» bli av stor verdi for den som skal skrive gardshistorie for Hof. For oss som kjente Olaf Lommerud og kjenner fru Anna (som nå går i sitt 90. år) er arbeidet til Anna Lommerud rørende vakkert.

Gunnar Tanga.